

LAURIE BRINK
**Soldiers in Luke-Acts:
 Engaging, Contradicting,
 and Transcending the
 Stereotypes. WUNT 2.**
Tübingen: Mohr Siebeck
2014. 222 s.

Luukkaan sotilashahmoista julkaistiin Yhdysvalloissa kaksikin väitöskirjapohjaista tutkimusta vuonna 2014. Alexander Kyrychenkon tutkimus käsittelee sadanpäälliköitä Luukkaan kaksoisteoksessa (ks. TA 3/2015). Sadanpäälliköt ovat pääosassa myös Laurie Brinkin tutkimuksessa. Aihe ei ole eksegeettisessä tutkimuksessa kovinkaan yleinen, joten vuosi oli erityislaatuinen.

Julkaisuajankohdan lisäksi tutkimuksia yhdistää myös se, että kumpikaan ei nouse perinteisestä moraalisenormatiivisesta kysymyksestä saako kristitty olla sotilas vai ei. Syitä kysymyksenasettelun muutokselle voi vain uumoilla: onko asevelvollisuuden harvinaistuminen maailmalla tehnyt perinteisen kysymyksen vähemmän polttavaksi? Molemmissa kirjoissa on kysymys pikemminkin sotilasarvonnasta, mikä tekee oikeutta Uuden testamentin ajan tilanteelle.

Erojakin tutkimusten välillä on. Kun Kyrychenko luki Uuden testamentin tietoja etupäässä historiallisen todellisuuden kuvauksena, Brinkin tutkimus on kirjoitettu kirjallisuustieteellisestä näkökulmasta. Kirjan alussa on laaja pääluku kirjallisuustieteellisestä metodologiasta ja antiikin kirjallisuuden tavasta kuvata henkilöahmoja. Brink suhteuttaa Luukkaan sotilaskuvaukset lukijoiden odotushorisonttiin. Sen hän hahmottaa laajassa katsauksessaan sotilaista antiikin kirjallisuudessa.

Brink erottelee sotilaskuvaukset yhtäältä antiikin historiantutkimuksessa, toisaalta komedioissa, romaaneissa ja satiireissa. Historiantutkimuksen sotilaat esiintyvät tyypillisesti taistelukentällä, mikä on Luukkaan kuvausten kannalta epäoleellinen

tausta. Muissa teksteissä sotilas on usein veteraani tai provinssien hallintoon, järjestysvaltaan tai veronkantoon liittyvä hahmo.

Antiikin kirjallisuuden nojalla Brink erottaa kolme päähahmoa ja näistä kustakin kaksi alatyyppeä, hyvän ja pahan. Taistelukentällä oleva sotilas on joko urhea, hurskas ja kurinalainen tai kuriton pelkuri, ryöstelijä ja kapinoitsija. Provinssien poliisitointa hoitavat sotilaat ovat joko pelastajia tai kiusaajia ja häiriköitä. Veteraanit ovat arvostettuja kansalaisia, jotka sotilasuran jälkeen tajuavat, että siviilimaailmassa kunnia tulee hankkia siviiliyhteiskunnan keinoin – vastinparinaan naurettavat kerskijat, jotka elävät menneissä, jopa kuvitelluissa urotöissään.

Brink olettaa, että Luukkaan kaksosteoksen yleisöllä on lähtökohtaisesti kielteinen kuva sotilaista. Tämä on erikoista, koska hän itse on osoittanut sotilasmielikuvien jakautuneen myönteiseksi ja kielteiseksi. Brinkin mukaan Luukas käyttää kielteistä mielikuvaa hyväkseen voidakseen yllättää yleisönsä Jeesuksen anteeksi-antamisen sanomalla: niin kuin tullimiehet tai muut syntiset, sotilaatkin ilmentävät kääntymyksen voimaa.

Kääntymystulkinta sopii kyllä Luukkaan teologiaan, mutta toimii sotilaiden kohdalla huonosti. Vain Johannes Kastajan ohje edellyttää sellaista (Luuk. 3:14). Muutoin Luukas ei lainkaan korosta sotilaiden syntisyyttä ja kääntymystä. Esimerkiksi Kapernaumin sadanpäällikkö on alusta loppuun saakka myönteinen hahmo. Roomalaiset sotilaat ovat kautta linjan myönteisiä, kielteisiä piirteitä sisältäviä lähinnä Herodeksen sotilaisiin. Luukkaan mukaan Herodeksen sotilaat – eivät siis roomalaiset – pilkkasivat Jeesusta ennen ristiinnaulitsemista.

Toinen merkittävä hahmo on Apostolien tekojen kymmenennen luvun sadanpäällikkö Cornelius, joka esitetään ensimmäisenä kastetuna pakanana. Corneliuksena ei kuvata kielteisesti. Brink kallistuu sille kannalle, että Cornelius esitetään

veteraanina. Tässä voi olla perää, mutta eikö hän silloin sopisi arvokkaan veteraanin tyyppiin sen sijaan, että edustaisi kääntyvää syntistä? Brink katsoo lukijoiden yllättyneen siitä, että Cornelius oli niin vahvasti suuntautunut juutalaisuuteen.

Brinkin mukaan Luukas järjestelmällisesti tuo yleisölleen uusia piirteitä sotilaista ja kehittää näin heidän kokonaiskuvaansa. Alussa sotilaat saavat Johannes Kastajan luona kehotuksen kääntyä, Kapernaumin sadanpäällikkö osoittaa jo vahvaa uskoa ja huippuna Cornelius ainoana sotilaana kastetaan. Jerusalemissa ja Rooman-matkalla esiintyvät sotilaat puolestaan osoittavat, miten Paavalin edustama kristinusko saa Rooman hyväksynnän.

Yleisesti ottaen Brinkin hahmotus pitää paikkansa. Saattoiko Luukas kuitenkin olettaa, että yleisö pystyi seuraamaan eri puolilla kaksosteosta esiintyvien sotilaiden hahmoista rakentuvaa kokonaisviestiä? Mielestäni Brink näkee tässä liikaa. Yhtä kaikki, kirja sisältää valtavasti hyödyllistä tietoa sille, joka on kiinnostunut antiikin sotilashahmoista. Tutkimuskirjallisuuteen on perehdytty kiitettävästi.

Brinkin tutkimus on kaiken kaikkiaan tervetullut. Tervehenkisesti se käsittelee Luukkaan sotilaita ennen kaikkea kirjallisuutena henkilöahmoina, jotka sijoittuivat osaksi oman aikansa hahmogalleriaa. Tässä hän on tarkkanäköisempi kuin Kyrychenko, joka liian ongelmattomasti näkee Luukkaan hahmot historiallisina. Brinkin tutkimuksen perusteella voi lähinnä vetää johtopäätöksen siitä, missä valossa Luukas halusi esittää sotilaat, ja sitä kautta toiveensa keisarikunnan suhteesta uuteen uskontoon.

Kirjansa lopuksi Brink mainitsee, että Luukkaan toive toteutui vasta Milanon ediktissä 300-luvun alussa. Ilmeistä kuitenkin on, että jo ennen tätä oli myönteisempiä kausia, ja siitä on merkkejä Rooman armeijassakin.

NIKO HUTTUNEN
DOS., ESPOO